

**„OCHRONA TORFOWISK
ALKALICZNYCH (7230)
W MŁODOGLACJALNYM
KRAJOBRAZIE POLSKI
PÓŁNOCNEJ”
– szczegółowe działania**

Dorota Horabik

DZIAŁANIA

W ramach projektu realizowane są działania:

- 4 zadania z typu A:

Działania przygotowawcze, opracowanie planów zarządzania i/lub planów działań

- 1 zadanie z typu B:

Zakup/dzierżawa gruntów i/lub rekompensaty opłat za prawa do użytkowania

- 8 zadań z typu C:

Konkretne działania ochronne

- 2 zadania z typu D:

Monitorowanie wpływu działań w ramach projektu

- 3 zadania z typu E:

Świadomość społeczna i upowszechnianie wyników

- 3 zadania z typu F:

Ogólnie obsługa projektu i monitorowanie postępu projektu

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ A

A1. Przygotowanie dokumentacji projektowo - technicznej oraz uzyskanie niezbędnych pozwoleń i decyzji administracyjnych, uzgodnienia w zakresie wykupu gruntów

➤ Poddziałanie 1.

Przygotowanie dokumentacji projektowo – technicznej

➤ Poddziałanie 2.

Rozpoznanie struktury własności gruntów

➤ Poddziałanie 3.

Uzyskanie niezbędnych pozwoleń
na zbiór *Saxifraga hirculus*

III 2012

IV 2014

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ A

Poddziałanie 1.

Przygotowanie dokumentacji projektowo – technicznej

- dotyczy zadania C1 – budowy zastawek – 150 szt.
- zawiera wszystkie elementy niezbędne do ustalenia parametrów budowlanych zastawek tj. wysokość, szerokość, materiały budulcowe oraz inne parametry techniczne niezbędne dla wykonawcy robót budowlanych.

Fot. Bartosz Raclawski

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ A

Poddziałanie 2.

Rozpoznanie struktury własności gruntów

- dotyczy zadania B1 – zakupu ziemi na cele przyrodnicze – 33 ha
- szczegółowe rozpoznanie własności gruntów (w oparciu o księgi wieczyste, ewidencję gruntów itp.)

Fot. Filip Jarzombkowski

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ A

Poddziałanie 3.

Uzyskanie niezbędnych pozwoleń na działania w ramach ochrony *Saxifraga hirculus*

- dotyczy zadania C8 – wzmocnienie populacji i reintrodukcja
- uzyskanie pozwolenia na zbiór nasion gatunku chronionego

Fot. Robert Stańko

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ A

A2. Sporządzenie projektów planów ochrony istniejących i projektowanych rezerwatów wraz z planami zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 w granicach obiektów w województwie pomorskim (RDOŚ Gdańsk)

A3. Sporządzenie projektów planów ochrony istniejących i projektowanych rezerwatów wraz z planami zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 w granicach obiektu dla pozostałych obszarów realizacji projektu - 16 dokumentacji

I 2013

III 2014

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ A

A4. Sporządzenie uproszczonych dokumentacji do planów zarządzania obszarem w tym planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 w granicach obiektów – 53 dokumentacje przyrodnicze:

- kompendium wiedzy na temat danego obiektu dla potrzeb:
 - ❖ opracowania planów ochrony
 - ❖ dokumentacji rolnośrodowiskowej
 - ❖ innych opracowań przyrodniczych umożliwiających wspomóc ochronę tych obszarów i zarządzanie nimi
- rozdystrybuowanie m.in. do rolników, ODR, RDOŚ, GDOŚ, NGO, LP...

I 2013

III 2014

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ B

B1. Zakup ziemi na cele przyrodnicze – 33 ha

- najefektywniejszy sposób osiągnięcia pożądanego wyniku
- położenie na terenie obszarów Natura 2000
- przywrócenie lub utrzymanie integralności obszaru Natura 2000
- zarezerwowanie na cele ochrony przyrody (odpowiednie zapisy umowy, zapisy w MPZP, statucie KP)

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ C

C1. Budowa zastawek na terenie województwa warmińsko mazurskiego (RDOŚ Olsztyn) - 15 zastawek

C2. Budowa zastawek na pozostałym terenie realizacji projektu – 135 zastawek

- poprawa zaburzonych warunków wodnych, kluczowych dla egzystencji torfowisk, w tym szczególnie torfowisk alkalicznych
- poprawa warunków hydrogeologicznych w obrębie 30 obiektów o powierzchni ok. 618 ha

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ C

Koszenie przygotowawcze w celu przywrócenia użytkowania ekstensywnego – ok. 179 ha:

C3 - na terenie województwa warmińsko mazurskiego (RDOŚ Olsztyn)

C4 - na pozostałym terenie realizacji projektu

- promowanie gatunków charakterystycznych dla fitocenoz mechowiskowych,
- zachęcanie do kontynuacji użytkowania zarządców i właścicieli w przyszłości,

Fot. Filip Jarzombkowski

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

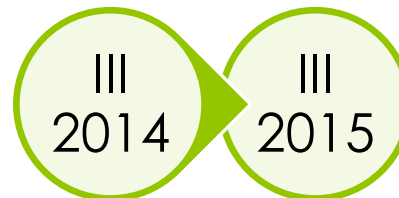

DZIAŁANIA – typ C

Koszenie przygotowawcze w celu przywrócenia użytkowania ekstensywnego:

- koszenie oraz usuwanie biomasy odbywać się będzie ręcznie (z użyciem kos spalinowych)
- Zagospodarowanie biomasy:
 - ❖ przekazanie właścicielom bądź zarządcom terenów w celu zagospodarowania na własne potrzeby
 - ❖ wykorzystanie do celów opałowych
 - ❖ kompostowanie i wykorzystanie jako nawozu organicznego

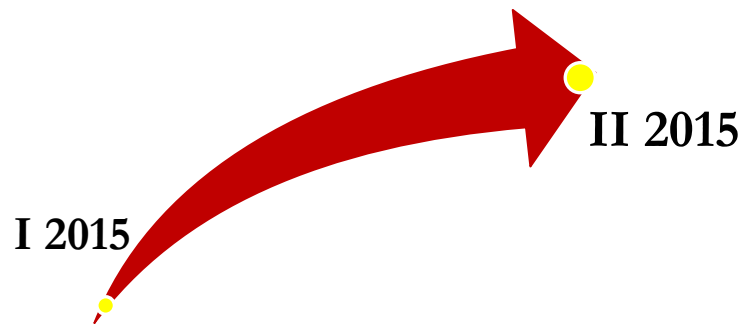

DZIAŁANIA – typ C

C5. Optymalizacja warunków wodnych zakłóconych przez działalność bobrów

- wstawieniu rur perforowanych obudowanych siatką w tamy bobrowe zapewniających pożądany poziom wód, optymalny dla torfowisk alkalicznych,
- przeciwdziałanie zniszczeniu torfowisk w wyniku piętrzenia wód powierzchniowych prowadzących do długotrwałego zalewania torfowisk alkalicznych eutroficznymi wodami
- zabezpieczenie przed zniszczeniem ok. 59 ha torfowisk alkalicznych

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

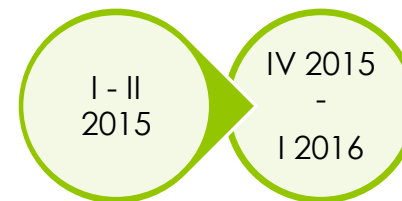
DZIAŁANIA – typ C

Usunięcie drzew i krzewów - ponad 156 ha

C6 – na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (RDOŚ Olsztyn)

C7 – na pozostałym terenie realizacji projektu

- ma na celu zapewnienie właściwych warunków świetlnych dla roślinności charakterystycznej dla siedliska 7230 (otwarte zbiorowiska mchów brunatnych i niskich turzyc)
- zahamowanie niekorzystnych zmian warunków wodnych wywołanych zwiększoną ewapotranspiracją drzew
- zahamowanie degradacji złoża torfu i powierzchniowej warstwy torfowisk na skutek penetracji korzeni drzew i krzewów
- przywrócenie ekstensywnego użytkowania kośnego dla części torfowisk

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ C

C8. Wzmocnienie populacji i reintrodukcja (namnażanie i wprowadzanie do siedliska 7230) *Saxifraga hirculus* na ok. 12 stanowiskach w 10 obszarach Natura 2000

- wyselekcjonowanie odpowiednich stanowisk w tym wykonanie badań siedliskowych,
- ustalenie pokrewieństwa populacji na stanowiskach za pomocą badań genetycznych w celu wykluczenia potencjalnego zagrożenia metaplantacji osobników pochodzących z oddalonych od siebie geograficznie populacji,
- uzyskanie niezbędnych uzgodnień i pozwoleń... (działanie A1)
- odpowiedni zbiór nasion *Saxifraga hirculus* z istniejących, wyselekcjonowanych stanowisk w kraju,
- wybór odpowiedniej placówki naukowej w celu wyhodowania siewek z zebranego materiału,

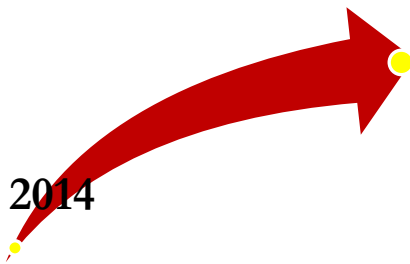

DZIAŁANIA – typ C

C8. Wzmocnienie populacji i reintrodukcja (namnażanie i wprowadzanie do siedliska 7230) *Saxifraga hirculus*

- wyhodowanie siewek,
- wybór placówki naukowej do przeprowadzenia badań genetycznych ustalających stopień pokrewieństwa,
- ponowne wprowadzenie ich w sąsiedztwie istniejących stanowisk oraz najbliższych położonych torfowisk alkalicznych o zbliżonych warunkach ekologicznych,
- monitoring efektów.

III 2014

II
2015

Fot. Robert Stańko

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ D

D1. Monitoring fitosocjologiczny i hydrologiczny w wybranych, modelowych obiektach

- Będzie obejmować następujące aspekty:
 - ❖ Warunki wodne
 - ❖ Fitosocjologiczne
 - ❖ Ocenę stanu zachowania
- zostanie dokonana ocena stanu wyjściowego, pośredniego i końcowego w zakresie m.in.: wahania poziomu wody, zmiany parametrów fizykochemicznych w odniesieniu do warunków naturalnych, zmiany składu gatunkowego, obecności gatunków wskaźnikowych, powierzchni siedliska.

DZIAŁANIA – typ D

D1. Monitoring fitosocjologiczny i hydrologiczny w wybranych, modelowych obiektach

- zakupienie sprzętu w celu właściwego przeprowadzenia monitoringu, m.in. urządzenia rejestrujące wahania poziomu wody w piezometrach typu MiniDiver, stacje do monitoringu opadów w danym miejscu, lizymetr z systemem pomiaru i rejestracją ilości odcieku, misa ewaporometryczna, sonda do pomiaru zasolenia w glebie, przenośny miernik wieloparametrowy z elektrodami,
- sprzęt pozwoli na:
 - ❖ określenie czy ewentualne zmiany poziomu wody są zjawiskiem losowym występującym w danym roku, czy są skutkiem przeprowadzonych działań ochronnych,
 - ❖ określenie optymalnych warunków występowania skalnicy torfowiskowej, dzięki czemu będzie można wyznaczyć potencjalne obszary wysiewania jej nasion

DZIAŁANIA – typ D

D1. Monitoring fitosocjologiczny i hydrologiczny w wybranych, modelowych obiektach

- ❖ określenie parametrów chemicznych wód zasilających torfowiska na początku i po wykonaniu prac planowanych w projekcie, co umożliwi określenie ich wpływu na wybrane ekosystemy torfowiskowe,
- ❖ dostarczenie naukowych podstaw niezbędnych do zrealizowanie zadania polegającego na stworzeniu planów ochrony, planów zadań ochronnych w granicach poszczególnych obiektów na potrzeby zarządzania siecią Natura 2000 oraz uproszczonych dokumentacji przyrodniczych dla obiektów.
- Dodatkowo zostanie przeprowadzony **monitoring efektów socioekonomicznych**. (na podstawie ankiety w momencie rozpoczęcia projektu (rejestracja stanu na początku jego realizacji) oraz w momencie jego zakończenia), który pozwoli ocenić: czy projekt miał wpływ na właścicieli gospodarstw rolnych, czy z działań podejmowanych w ramach projektu właściciele byli zadowoleni, czy zamierzają kontynuować działania zainicjowane w projekcie i dlaczego?).

DZIAŁANIA – typ D

D1. Monitoring fitosocjologiczny i hydrologiczny w wybranych, modelowych obiektach

REZULTATEM będzie:

- ❖ **baza danych technicznych** pozwalająca na weryfikację prawidłowości wykonania działań zaplanowanych w projekcie oraz będąca podstawową bazą wiedzy dla dwóch publikacji zaplanowanych w ramach Projektu, dane z monitoringu zostaną opublikowane w postaci raportu.
- ❖ Ankieta odpowiadająca na pytanie o efekt socjoekonomiczny podejmowanych działań.

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ D

D2. Ocena możliwości akumulacji węgla przez torfowiska alkaliczne

- ❖ opracowanie modelu zmian ilościowych w absorpcji i emisji dwutlenku węgla w zależności od powierzchni i jakości siedliska,
- ❖ opracowanie zestawienia porównawczego kosztów retencji i absorpcji CO₂ i porównanie z kosztami zachowania i utrzymania siedliska 7230 w dobrej kondycji ekologicznej
- ❖ opracowanie zostanie wykonane w oparciu o istniejące dane literaturowe dotyczące emisji CO₂ i emisji CH₄ z torfowisk będących w różnym stanie zachowania (w tym szczególnie uwodnienia) zestawione z wynikami monitoringu hydrologicznego będącego elementem zadania D1.

IV 2012

IV 2013

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ E

E1. Przygotowanie materiałów promocyjnych i informacyjnych oraz logotypu projektu, tablic informacyjnych oraz strony internetowej projektu

Poddziałanie 1. Przygotowanie materiałów promocyjnych i informacyjnych, m.in. kalendarze, materiały piśmiennicze i materiały promocyjne

Poddziałanie 2. Tablice informacyjne

dla każdego obiektu objętego projektem zostanie przygotowana tablica informująca o działaniach współfinansowanych z funduszu LIFE+

Poddziałanie 3.

Strona internetowa

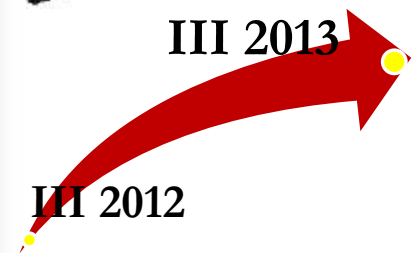
Obiekt objęty projektem
Ochrona torfowisk alkalicznych (kod 7230) w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej
współfinansowanym ze środków funduszu LIFE+ i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Jedno z kilkudziesięciu w Polsce północnej torfowisk alkalicznych. Torfowiska alkaliczne, a także związane z nimi unikatowe rośliny i zwierzęta, giną w wyniku nadmiernego odpływu wody oraz zarastania otwartych mszarów drzewami. Chronimy je próbując zatrzymać wodę przez budowę zastawek oraz usuwając drzewa, krzewy i roślinność trawiastą wkraczającą na przesuszone mszary.

Projekt realizuje Klub Przyrodników we współpracy z Regionalnymi Dyrekcjami Ochrony Środowiska w Gdańsku i Olsztynie. Więcej o projekcie zobacz na stronie www.kp.org.pl/altfer/

III 2013

III 2012

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ E

E2. Organizacja serii warsztatów/seminariów i opracowanie Podręcznika Dobrych Praktyk w ochronie torfowisk alkalicznych

- planowane jest zorganizowanie 5 warsztatów/seminariów dla różnych grup docelowych (w tym dwa międzynarodowe), które mają służyć informowaniu o działaniach podejmowanych w ramach projektu, ich rezultatach a także wymianie wiedzy na temat obiektów i problemów ochrony torfowisk

DZIAŁANIA – typ E

E2. Organizacja serii warsztatów/seminariów i opracowanie Podręcznika Dobrych Praktyk w ochronie torfowisk alkalicznych

- Podręcznik dobrych praktyk w ochronie torfowisk alkalicznych zostanie opracowany na podstawie:
 - - wyników monitoringu działań podejmowanych w ramach projektu, który wskaże jak podejmowane działania wpływają na siedlisko 7230 i gatunki z nim powiązane,
 - - dwóch wyjazdów terenowych do krajów UE, do miejsc realizacji innych projektów dotyczących torfowisk w krajach ich największego występowania (wyjazdy te będą jednocześnie elementem budowania sieci między projektami LIFE oraz zapoznania się z metodami ochrony torfowisk w innych krajach jak i porównania najlepszych praktyk w Polsce i w innych krajach UE,
 - - wniosków jakie powstaną po zorganizowanych warsztatach/seminariach na temat problematyki ochrony torfowisk.

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ E

E3. Przygotowanie i druk raportu dla „laików” i naukowego

- Na zakończenie projektu zostanie przygotowany a następnie opublikowany raport zawierający informacje o podejmowanych w czasie Projektu działaniach i ich efektach, metodach, narzędziach oraz wnioskach w szerszej skali wynikających z realizacji projektu.
- Raport będzie się składał z 2 części:
 1. Raport dla „laika” - streszczający w zwięzły i zrozumiały dla przeciętnego czytelnika sposób realizację projektu - jego cele, założenia, realizację i wyniki
 2. Raport naukowy - przedstawiający w detalach wszystkie elementy związane z realizacją projektu oraz szczegółowy opis efektów i wyników

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

DZIAŁANIA – typ F

F1. Ogólne zarządzanie projektem

F2. Przygotowanie „After-LIFE Conservation Plan”

- opracowany w języku polskim i angielskim
- będzie się składał z informacji o koniecznych do podjęcia działania po zakończeniu projektu wraz z źródłem ich finansowania.

F3. Tworzenie sieci z innymi projektami

- część działania E2 (2 wyjazdy zagraniczne tworzące m.in. sieć wymiany informacji na temat problematyki ochrony torfowisk oraz 3 warsztaty/seminaria krajowe z udziałem w sumie ok. 250 osób)

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Cinclidium stygium, fot. Robert Stańko

Ochrona torfowisk alkalicznych w młodoglacjalnym krajobrazie Polski północnej

